

Olavi Koivukangas

Siirtolaisuusinstituutti 1974–1994

Suomalaisia on lähtenyt siirtolaisiksi jo vuosisatojen ajan, mutta vasta 1960-luvulla suomalainen siirtolaisuus tuli järjestelmällisen tutkimuksen kohteeksi — lukuunottamatta eräitä yksittäisiä tutkimuksia. Anna-Leena Toivonen julkaisi v. 1963 väitöskirjansa Etelä-Pohjanmaan valtamerentakaisesta siirtolaisuudesta. Samoihin aikoihin alkoi Turun yliopiston historian laitoksella prof. Vilho Niitemaan johdolla suomalaisen kaukosiirtolaisuuden tutkimusprojekti. Silloin käynnistettiin myös ruotsalaisen siirtolaisuuden tutkimusprojekti Upsalassa, ja vastaavia projekteja eräissä muissakin Skandinavian yliopistoissa. Näihin aikoihin, ja varsinkin 1960-luvun lopulla, tapahtui suomalaisten suuri joukkomuutto Ruotsiin.

Kuten vuosisadan vaihteessa suuren Amerikan-siirtolaisuuden aikaan maastamuutto kosketti nytkin lukuisia suomalaisia perheitä ja siitä tuli ajankohtainen asia yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Myös suomalaisten raju muuttoliike maaseudulta — ja maa- ja metsätaloussammateista — kaupunkeihin tapahtui 1960- ja 1970-luvuilla.

Tätä taustaa vasten on ymmärrettävää, että tarvittiin muuttoliikkeiden dokumentointiin ja tutkimukseen erikoistuvaa laitosta, jonka keskeisenä tehtävänä olisi tutkimuksen edistämisen ohella toimia tämän alan yhteistyöelimenä ja koordinaattorina sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Sopivimmaksi organisaatiomuodoksi todettiin säätiö-pohja, ja maa-

liskuun 15 päivänä 1974 perustettiin Turussa Siirtolaisuusinstituutissaätiö 21:n taustajärjestön toimesta. Säätiön valtuuskunnan puheenjohtajaksi valittiin prof. Jorma Pohjanpalo ja hallituksen puheenjohtajaksi prof. Vilho Niitemaa. Säätiön asiamieheksi ja uuden instituutin johtajaksi kutsuttiin Ph.D. Olavi Koivukangas. Perustamistilaisuudessa allekirjoittaneen mieleen jäivät kouluneuvos Jussi Saukkosen sanat: ”Instituutti on kuin tyhjä säkki. Vain aika näyttää pysyykö se pystyssä”.

Hallituksen kokouksessa toukokuussa 1974 toimistosihteeriksi valittiin hum.kand. Maija-Liisa Kalhama. Elokuun 1. päivänä 1974 toiminta käynnistyi yleisen historian laitoksen tilojen yhteyteen rakennetussa kahdessa pienessä huoneessa taloudellisena perustanaan opetusministeriön vaatimaton valtionavustus.

Toiminta aloitettiin tutkimustilanteen kartoituksella. Syksyllä 1974 ilmestyivät myös ensimmäiset tutkimukset, Reino Keron ja Olavi Koivukankaan väitöskirjat. Vuoden lopulla ilmestyi myös ensimmäinen numero Siirtolaisuus-Migration -lehteä, joka on siitä lähtien ilmestynyt neljä kertaa vuodessa. Tammikuussa 1975 sain matkani yhteydessä tilaisuuden solmia suoria yhteyksiä Pohjois-Amerikan tutkimuskeskuksiin ja arkistoihin.

Seminaaritoiminta aloitettiin myös välittömästi osallistumalla Jyväskylän kesään sekä järjestämällä syksyllä Turussa mittava valtakunnan sisäiseen muuttoliikkeen keskittynyt Muuttoliikkesymposium, joka on sittemmin järjestetty vii-

den vuoden välein. Instituutti on järjestänyt kaikkiaan 23 kansallista tai kansainvälistä seminaaria ja lisäksi pienempiä tilaisuuksia.

Myös siirtolaisuuteen liittyvän arkiston keruu aloitettiin välittömästi samoin kuin muuttoliikkeisiin keskittyvän kirjaston perustaminen. Myöhemmin tärkeäksi osoittautunut näyttelytoiminta aloitettiin v. 1976 liittyen Yhdysvaltain itsenäistymisen 200-vuotisjuhliin. Instituutin toiminnasta kuluneina 20 vuotena antavat seuraavat luvut parhaan kuvan. Siirtolaisuusinstituutin arkistossa on n. 200 hyllymetriä arkistoaineistoa, mm. 9 540 siirtolaiskirjeen kokoelma. Valokuvakokoelmassa on 8 477 kuvaa. Kirjastossa on noin 7 000 luetteloitua julkaisua sekä mm. ulkosuomalaislehtiä eri maista.

Yksi instituutin tärkeimmistä tehtävistä on edistää siirtolaisuuden tutkimusta. Omassa julkaisusarjassamme on ilmestynyt 47 tutkimusta, kaikkiaan 10 440 sivua. Siirtolaisuus-Migration -lehteä on julkaistu 79 numeroa. Lehti julkaisee suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi siirtolaisuutta ja sen aiheuttamia ilmiöitä käsitteleviä artikkeleita, katsauksia ja tiedotuksia. Näyttelyjä on rakennettu 13, joista merkittävin oli v. 1980-82 Ruotsissa ja Suomessa laajasti kiertänyt näyttely "Siirtolaisuus Suomesta Ruotsiin kautta aikojen". Ruotsissa siihen tutustui yli 100 000 ihmistä, varsinkin kun vuonna 1981 näyttely oli puoli vuotta esillä Nordiska Museef'issa Tukholmassa.

Instituutin tärkeimmistä toimintamuodoista on mainittava vielä vuonna 1989 perustettu siirtolaisrekisteri. Sen perustaminen liittyi vuonna 1988 vietettyyn Delaware-siirtolaisuuden 350-vuotisjuhlaan. Vanhoista passi- ja matkustajalueteloista sekä kuolleiden siirtolaisten asiakirjoista siirretään ATK:lle tiedot suomalaisista siirtolaisista 1800-luvun lopulta 1930-luvun pulakauteen, jolloin ns. van-

ha valtamerentakainen siirtolaisuus lakasi lähes kokonaan. Tähän mennessä rekisterissä on tietoja 300 000:sta siirtolaisesta. Rekisteri palvelee tutkimuksen ohella ennen kaikkea sukututkijoita ja suomalaisten siirtolaisten jälkeläisiä, jotka pyrkivät löytämään juurensa ja sukulaisiaan Suomesta.

Toinen suuri käynnissä oleva työ on kolmiosaisen Suomen Siirtolaisuuden Historian kirjoittaminen ja julkaiseminen. Muita tutkimuksia julkaistaan varojen puitteissa. Hyvistä käsikirjoituksista ei ole puutetta.

Suomi alkoi muuttua 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alkaessa lähtevän siirtolaisuuden maasta maahanmuuttovaltioksi ja monikulttuuriyhteiskunnaksi. Tämä on asettanut instituutille uusia haasteita esim. tutkimustoiminnassa. Turvapaikanhakijoiden saapuminen Suomeen sekä kiintiöpakolaisuus on laajentanut instituutin tehtäväkenttää, mm. erilaisten tutkimusten ja selvitysten tekemiseksi eri ministeriöiden tarpeisiin. Myös Neuvostoliiton hajoaminen v. 1991 ja Itä-Euroopasta ja Virosta Suomeen kohdistunut kasvava muutto on lisännyt tutkimustyön tarvetta. Tutkijoiden yhteistyömahdollisuuksien lisäämiseksi on Siirtolaisuusinstituutissa aloitettu muuttoliikkeiden ja etnisyyden tutkijaverkoston (MEV) luominen ja kehittäminen, mikä mahdollistaa myös kansainvälisen tutkimusyhteistyön.

Instituutin tulevaisuuden haasteista haluaisin perinteisten toimintamuotojen ohella mainita vain kaksi: Syksyllä 1994 Peräseinäjoen kunnassa, Etelä-Pohjanmaalla noin 300 km Turusta pohjoiseen, aloittaa toimintansa Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskus. Vaasan lääni oli tärkein siirtolaisuutemme lähtöalue, ja Turusta käsin materiaalin keruu ja muu toiminta Pohjanmaalla on osoittautunut vaikeaksi. Esitänkin tässä yh-

teydessä parhaat kiitokset Peräseinäjoen kunnalle hyvästä yhteistyöstä.

Toinen mielenkiintoinen haaste on ns. "Routes to the Roots" -projekti, jota kehitellään Euroopan siirtolaisuusinstituutien yhdistyksen (Association of European Migration Institutions) piirissä. Tavoitteena olisi saada miljoonien eurooppalaisten siirtolaisten jälkeläiset vierailemaan esivanhempiansa kotimaassa. Kansallisen rahoituksen lisäksi hankkeelle anotaan myös European Union -rahaa Brysselistä. Finnish Tourist Board (MEK) New Yorkissa suhtautuu hankkeeseen myönteisesti, ja tarkoituksena on käynnistää suunnittelu yhteistyössä New Yorkissa ja Torontossa olevien suomalaisten matkatoimistojen sekä alan Suomessa toimivien yhteisöjen kanssa.

Lopuksi haluaisin esittää parhaat kiitokset niille yhteisöille ja yksilöille, jotka osallistuivat Siirtolaisuusinstituutin perustamiseen 20 vuotta sitten, ja jotka myös ovat tehneet kovasti työtä instituutin tarkoituksien toteuttamiseksi. Eri-

tyisesti haluaisin kiittää instituutin hallintoon luottamushenkilöinä osallistuneita henkilöitä, joita kaikkia kiitokseni ei valitettavasti kuitenkaan enää tavoita. Kiitän myös instituutin taloudellisia tukijoita, ennen kaikkea opetusministeriötä. Nykyisen taloudellisen ahdingon aikana ei valtiovaltaa juuri kiitellä ja myös Siirtolaisuusinstituutin resursseja on jouduttu supistamaan. Mutta aina kun varoja on tarvittu välttämättömimpään, on opetusministeriöstä löytynyt ymmärtämystä. Uskomme hyvän yhteistyön jatkuvan myös tulevaisuudessa näissä merkeissä. Viimeisenä esitän kiitokseni instituutin henkilökunnalle. Vain ammattitaitoiset ja työstään innostuneet ihmiset voivat yltyä suuriin saavutuksiin.

Elämä parhaimmillaan on työtä ja tuskaa, mutta myös iloa saavutuksista sekä joskus myös juhlaa, jolloin voidaan katsoa taaksepäin ja sanoa: "Me teimme sen." Mutta vielä tärkeämpää on katsoa tulevaisuuteen ja sanoa: "Me teemme sen".

Prof. Jorma Pohjanpalo (1905–1991), Siirtolaisuusinstituutin valtuuskunnan ensimmäinen puheenjohtaja/the first Chairman of the Institute of Migration's Council, 1974–84.

Prof. Vilho Niitemaa (1917–1991), Siirtolaisuusinstituutin hallituksen ensimmäinen puheenjohtaja/the first Chairman of the Institute of Migration's Administrative Board, 1974–84.

Olavi Koivukangas

The Institute of Migration 1974–1994

Emigrants have been setting out from Finland for hundreds of years, but — apart from a few isolated individual studies — it was not until the 1960s that Finnish migration became the subject of serious scholarly investigation. In 1963, Anna-Leena Toivonen published her doctoral thesis on overseas migration from southern Ostrobothnia; and around the same time, a research project on Finnish overseas migration was launched at the Department of History, University of Turku, under the direction of Professor Vilho Niitemaa. This period also saw the beginnings of the Swedish emigration research project at Uppsala, and similar projects were being initiated at other universities in Scandinavia. Meanwhile, the late 1960s saw the peak of Finnish migration to Sweden.

Like the overseas migration from Finland at the beginning of the 20th century, this flow of Finlanders moving to Sweden also affected many families, and took on current urgency in Finnish society and politics. Moreover, within the country, the 1960s and 1970s saw a rapid shift of population from rural areas, and from agriculture and forestry, into the cities.

Against this background, it is understandable that the need was felt for an institution which would be responsible for the documentation and investigation of migration, and would not only promote research, but also take charge of coordination in this field both nationally and internationally. A foundation was

chosen as the preferred form, and on 15 March 1974 the delegates of 21 different organizations met in Turku to establish the Institute of Migration Foundation. Professor Jorma Pohjanpalo was elected as the first President of the Council, and Professor Vilho Niitemaa as Chairman of the Executive Board. As Manager of the Foundation and Director of the Institute, the meeting appointed Dr Olavi Koivukangas. I well recall the words spoken at that founding meeting by Jussi Saukkonen: "This Institute is like an empty sack; time alone will tell whether it can remain standing."

The Executive Board convened in May 1974, and appointed Ms Maija-Liisa Kallhama, BA, as Administrative Secretary; and on 1 August 1974, the Institute officially commenced operations, in premises consisting of two small rooms at the Department of History, University of Turku, with funding provided by a tiny grant from the Ministry of Education.

The first step was to reconnoiter the research territory. By autumn 1974, the first published investigations had appeared: the doctoral dissertations of Reino Kero and Olavi Koivukangas; and at the end of the year, there came out the first issue of the Institute's magazine *Siirtolaisuus-Migration*, which has continued publication four times a year ever since. In January 1975, I visited North America, where reciprocal links were established with research institutes and archives.

The Institute immediately participated in the Jyväskylä Summer Festival, and became involved in the organization of research seminars, convening in Turku in autumn 1974 a major research seminar on internal migration within Finland, which has subsequently reconvened at five-year intervals. Altogether the Institute has so far hosted 23 national or international seminars, not to mention smaller meetings.

Another activity launched immediately was the collection of archives dealing with migration, and the establishment of a library specializing in migration and related matters. The first exhibition (a form of activity which has subsequently proved very important) came in 1976, in honor of the Bicentennial of the American Declaration of Independence. The best picture of the Institute's activities during the 20 years since it was founded, however, can be gained from the following figures. The Institute's archives now comprise approximately 200 shelf-meters of stored materials, including a collection of 9540 migrants letters. The photograph collection consists of 8477 pictures. The library houses about 7000 catalogued publications and overseas Finnish magazines from various countries.

A major aim of the Institute is to promote migration research. In the Institute of Migration's own series, 47 studies have been published, amounting in all to 10 440 pages. 79 issues of the Institute's journal, *Siirtolaisuus–Migration*, have appeared; the journal publishes articles, reviews and announcements in Finnish, Swedish and English relating to migration and associated phenomena. The Institute has also mounted thirteen exhibitions, the most significant of these being "Migration from Finland to Sweden through the Centuries", which was on

display in many locations in Sweden and Finland in 1980–1982. In Sweden, over 100 000 visitors saw this exhibition, not least when it was on display for over six months at the Nordiska Museet in Stockholm.

Another of the Institute's most important forms of activity is the Emigrants Register, set up in 1989 as a follow-up to the 350th anniversary celebrations in 1988 for the New Sweden colony in Delaware. A computerized database has been created, containing information collected from passport registers, passenger lists, and documents belonging to deceased emigrants, on Finns who emigrated between the end of the 19th century and the Depression in the 1930s, when the major flow of overseas migration virtually came to an end. To date, the Register contains entries on 300 000 emigrants. The Register is used not only for the purposes of scholarly research, but also especially by genealogists, and by descendants of Finnish emigrants in search of their roots and relatives here in Finland.

Another project currently in progress is the compilation and publication of a three-volume *History of Finnish Migration*. Other studies are published as funds become available: there is no shortage of good manuscripts.

Towards the end of the 1980s and in the early 1990s, as numbers of new arrivals came to exceed departures, Finland began to evolve into a country of net immigration and a multicultural society. This shift poses new challenges for the Institute of Migration, e.g. in research. The intake of refugees in Finland, and the introduction of refugee quotas, have also meant new tasks for the Institute, including studies commissioned for several different government departments. The dissolution of the USSR in 1991, and the

increased flow of migration from eastern Europe, especially from Estonia and Russia, have also created a need for more research. In order to promote collaboration between researchers, both within Finland and abroad, the Institute of Migration is currently setting up a national network for those engaged in research on migration and ethnic questions.

Turning from our traditional forms of activity to the future challenges facing the Institute, I would like to mention just two. In autumn 1994, the Institute of Migration is opening an Ostrobothnian Regional Center in Peräseinäjoki, approximately 300 km (200 miles) north of Turku. Vaasa Province, in which Peräseinäjoki is situated, has been the major single area of recruitment for Finnish emigration, and it has proved awkward to organize from Turku the collection of material and other forms of activity in the Ostrobothnian region. I would like to take this opportunity of expressing my profound appreciation to the municipality of Peräseinäjoki for its constructive cooperation in this project.

A second interesting challenge is that posed by the "Routes to the Roots" project, a collaborative project of the Association of European Migration Institutions. The goal is to attract the descendants of millions of European emigrants to visit their ancestors' home countries. In addition to national funding, financial support for the project is being applied for from the European Union in Brussels. The Finnish Tourist Board in New York is also supporting the project, and plans have been proposed to involve Finnish travel agencies in New

York and Toronto, and the relevant communities in Finland.

In conclusion, I wish to extend my sincere thanks to all those organizations and individuals who took part in establishing the Institute of Migration twenty-years ago, and who have worked so hard to achieve the Institute's aims. In particular, I would like to express my gratitude to all those who have taken part in the work of the Institute's Council and Executive Board. Sadly, some of them are no longer with us. We are also deeply appreciative of the financial support we have received from many sources, above all from the Finnish Ministry of Education. In the straitened economic circumstances of the current recession, it is rare to encounter sympathy for the Treasury; yet, although the funding for the Institute of Migration, like that of other public bodies, has been cut back, I wish to put on the record our appreciation of the understanding shown by the Ministry of Education when we have been faced with urgent needs. We are confident that our collaboration will continue successfully into the future. And finally, I wish to express my warmest thanks to the personnel of the Institute. Great achievements can only be realized by people who combine the necessary skills with a true enthusiasm for their work.

Although life is full of work and suffering, it also contains the joy of achievement and — from time to time — of celebration, when we can look back and say with pride: "We did it!" Yet, even more important is to be able to look forward into the future, and say with equal determination: "We shall do it again!"